

Bij de aanstelling van Jan Teeuwisse als voorzitter van het KOG (2021)

Het KOG-voorzitterschap weigeren is eenvoudigweg *not done*. Van een genootschap dat al meer dan 150 jaar bestaat, oudheidkunde op de vierkante millimeter bedrijft en ons land heeft behoed voor een exodus van cultureel erfgoed, van zo'n gremium mag je verwachten dat ook het kiezen van een kandidaat-voorzitter minutieus geschiedt.

Mijn eerste gedachte was: 'Beseffen ze wel dat mijn bloedlijn nooit die van een der illustere oprichters heeft gekruist? Erger nog, uw beoogd kandidaat stamt af van onderwijzers uit de Pijp en metaalarbeiders uit de Plantage, en in directe lijn: van een beeldhouwer van dieren en een beeldhouwersvrouw die deurwaarders wist af te poeieren.' Toch stemde ik in.

Waarom?

Mijn belangstelling voor het fenomeen van het 'geleerde genootschap' werd aangewakkerd in een werkgroep onder leiding van Hans van Helsdingen. We bestudeerden Felix, Teylers, de Walpole Society en vele andere nobele verenigingen die zijn opgericht door amateurs in de respectabele betekenis van het woord. Aansluitend liep ik stage bij het in 1838 door drie Amsterdamse notabelen opgerichte Koninklijk Zoölogisch Genootschap Natura Artis Magistra. Daar reconstrueerde ik op papier de grotendeels verloren gegane kunstcollectie en liet ik de timmerman de majestueuze trap tevoorschijn toveren die leidde naar het toen al decennia verborgen 'Grote Museum' met zijn Quagga, Reuzenhert en Tasmaanse buidelwolf.

In het Rijksmuseum zal mijn liefde voor de kunst, die in het kunstenaarsgezin waarin ik opgroeide vanzelfsprekend was, verder zijn toegenomen. Het Rijks waar we op druilerige zondagmiddagen door de verlaten kabinetjes Oude Beeldhouwkunst slopen om dan telkens weer de opwinding te beleven bij het betreden van de grote, door daglicht beschenen hal met het majestueuze koorhek, de Florentijnse majolica en de bronzen uit de School van Giambologna. Van de duistere middeleeuwen stapte je in het zon beschenen Cinquecento. (Een ervaring die het Victoria & Albert nog steeds biedt.)

Ten slotte Amsterdam, de stad waarmee mijn familie sinds jaar en dag is verbonden. Artis was de tuin waar mijn ouders elkaar leerden kennen; mijn moeder, hangjongere uit de Plantage, mijn vader student van de Rijksakademie. Zijn docent Jan Bronner vond beesten maar niks en het zaadje was dan ook eerder geplant: op het Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs waar Jaap Kaas doceerde, de beeldhouwer van Artis. Ik studeerde aan het instituut in de Johannes Vermeerstraat maar week enige jaren uit naar de Klassieke Archeologie aan de Oude Turfmarkt. In de nok van de Oudemanhuispoort bediende ik de dia-carrousel bij de colleges van mijn flamboyante baas, professor Jaap Hemelrijk. Toch studeerde ik bij Evert van Uitert af op een modern onderwerp – leven en werk van Jaap Kaas – en de scriptie werd gepubliceerd bij de tentoonstelling in het Amsterdams Historisch. Ik installeerde mij als freelance kunsthistoricus in een piepklein pandje in de Gasthuismolensteeg en het kon beginnen. Spoedig volgde de eerste opdracht en begon zich iets van een loopbaan af te tekenen, zij het geheel *buiten* Amsterdam.

Inventariseren, documenteren, reconstrueren, conserveren: werkzaamheden die als een rode draad door mijn kunsthistorische loopbaan zijn blijven lopen. Vijf jaar lang inventariseerde ik de honderden geleerdenportretten van de Rijksuniversiteit Utrecht. Daarna kwam het RKD van Rudi Ekkart, met zijn vermaarde collecties beelddocumentatie, klein drukwerk en archivalia, in een periode dat de digitale ontsluiting aan de einder verscheen.

Na elf jaar stapte ik over naar het private museum Beelden aan Zee, in 1994 gesticht door het verzamelaarsechtpaar Theo en Lida Scholten. Daar aan de kust ben ik mij voor het eerst gaan bezighouden met budgetbewaking, fondswerving, de creatie van een piramide van geefkringen, HR, PR, enz., allemaal zaken waarvoor ik geen enkele opleiding heb genoten maar met groeiend plezier heb opgepakt. Overigens geheel zonder cursussen of vakliteratuur want ook hier geldt dat *Het Bureau* van Voskuil het beste handboek is. In 26 jaar heeft Beelden aan Zee zijn plaats in het museale veld verworven, trekt het - précorona! - zo'n 125.000 bezoekers per jaar en schrijft het zwarte cijfers. Van het cultureel ondernemerschap aan Zee ga ik binnen afzienbare tijd afscheid nemen.

Ik verheug me op mijn 'overstap' naar het KOG: om de omvangrijke collecties en de mores van deze eerbiedwaardige vereniging te leren kennen en om een bijdrage te kunnen leveren aan haar bloei en bestaansrecht. Ik zie ernaar uit om het detail weer te mogen koesteren en mijn licht op te steken bij de connaisseurs van waaier, molenbeker of hellebaard. En dat alles in Amsterdam, onder de rook van het Rijks.

Jan Teeuwisse, maart 2021.